

dr Małgorzata Lizut
Dolnośląska Szkoła Wyższa
Wydział Nauk Społecznych i Technicznych
Dolnośląska Szkoła Wyższa
malgorzata.lizut@dsw.edu.pl

IV KONFERENCJA NAUKOWA PN. WOJNY I KONFLIKTY ZBROJNE PO 1945 ROKU, 21-22 LISTOPADA 2017 R.

W dniach 21-22 listopada 2017 roku odbyła się IV edycja konferencji naukowej „Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.” organizowana przez Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy. Podczas konferencji historycy, badacze wojskowości oraz specjaliści w zakresie dowodzenia i taktyki analizowali zagadnienie współczesnej wojny w różnych jej przejawach. Na podkreślenie zasługuje zróżnicowana tematyka wystąpień i ich wysoki poziom merytoryczny. Myśl przewodnią dyskusji stanowiła różnorodność i zmienność form walki, od dawna wymykających się „tradycyjnej” definicji działań zbrojnych rozumianych jako zmagania sił regularnych w otwartym polu. Przedmiotem dociekań były źródła napięć i czynniki napędzające antagonizmy we współczesnym świecie (rosnące dysproporcje w rozwoju, rywalizacja o dostęp do kurczących się zasobów, sztucznie wyznaczone granice, dyskryminacja narodowościowa, wyznaniowa i ekonomiczna, opresyjna polityka wobec mniejszości itd.). W wypowiedziach uczestników konferencji przewijało się wiele wątków dotyczących środków militarnego i pozamilitarnego nacisku (presja dyplomatyczna i gospodarcza, wojna psychologiczna, techniki masowej dezinformacji, dywersja ideologiczna, działania szpiegowskie i sabotażowe) składające się na zjawisko określane dziś mianem „wojny hybrydowej”.

Pierwszą część obrad zdominowała problematyka bliskowschodnia. Tematem przewodnim tego panelu był konflikt arabsko-izraelski w różnych jego odsłonach. Tło nakreślił płk dr hab. Juliusz Tym (Akademia Sztuki Wojennej) przedstawiając charakterystykę wojskowo-geograficzną obszaru Wzgórz Golan jako teatru działań w wojnie Yom Kippur 1973 r. Kolejne referaty poświęcone były poszczególnym epizodom walk na Półwyspie Synaj. Dr Łukasz Przybyło (Wydawnictwo Tetrakon) zrekonstruował bój o „Chińską Farmę” 15-17 października 1973 i forsowanie Kanału Sueskiego przez armię izraelską. Dr hab. Jarosław Centek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) przybliżył z kolei udział we wspomnianej bitwie 890. batalionu spadochronowego.

Lotnicze aspekty wojny Yom Kippur były tematem referatu dr Łukasza Nadolskiego (Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy). Omawiając działania nad Kanałem Sueskim w dniach 16-22 października 1973 panelista szczegółowo naświetlił zarówno źródła sku-

teczności izraelskich sił powietrznych, jak i czynniki, które przyczyniły się do największej porażki w ich historii.

Pozostając w kręgu zagadnień lokalnych Dariusz Siuda (Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych) przedstawił przebieg oraz wnioski i doświadczenia II wojny libańskiej 2006 r. W nurt rozważań o roli Bliskiego Wschodu jako globalnej beczki prochu wpisał się także referat Zdzisława Krygiera (Akademia Marynarki Wojennej) „Incydenty morskie w Zatoce Perskiej jako czynnik zagrożenia bezpieczeństwa”.

Ważnym przyczynkiem do regionalnego bilansu militarne go było spojrzenie na socjologiczny fenomen armii izraelskiej. Na aspekt ten zwrócił uwagę Michał Przybylak (Akademia Sztuki Wojennej) omawiając wpływ judaizmu i tradycji żydowskiej na wojskowość współczesnego Izraela. Badając związki propagandy nacjonalistycznej i religijno-mesjanistycznej z ponownym odkryciem militarystycznych korzeni żydowskiej państwowości autor kładzie nacisk na żywotność mitologii, za sprawą której nacja strau-matyzowanych ofiar zagłady w krótkim czasie zdołała stworzyć siłę zadziwiającą świat swą bojową sprawnością.

Miejsca instrumentalnie traktowanej historii w procesie konstruowania zbiorowej tożsamości i użyteczność propagandowego obrazu wroga w mobilizowaniu opinii publicznej stanowiły oś tematyczną kilku dalszych wystąpień. Budzenie „demonów przeszłości” i wzniesienie masowej hysterii poprzez odwołania do prawdziwych czy rzekomych krzywd legły u podłoża czystek etnicznych na Bałkanach, których przebieg i mechanizmy prześledził dr Stefan Pastuszewski (Bydgoska Szkoła Wyższa) na przykładzie Kosowa. Indoktrynacja i manipulacja – stosowane ze zróżnicowanym nasileniem – towarzyszą każdej próbie stworzenia polityki historycznej. Tendencje te skłoniły dra Tomasz Glinieckiego (Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku) do pochylenia się nad sposobami upamiętniania przeszłości. Analizując zjawisko „wojen pomnikowych” badacz zastanawia się, czy polsko-rosyjski spór o pamięć jest elementem niewypowiedzianego konfliktu.

Rolę mediów w tworzeniu atmosfery zagrożenia i kreowaniu poparcia dla działań zbrojnych akcentował również dr Łukasz Jureńczyk (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) w referacie poświęconym okolicznościom zaangażowania się Wielkiej Brytanii w interwencję w Libii 2011 r. Referent przedstawił społeczne, polityczne i kulturowe uwarunkowania libijskiej rewolty oraz argumentację, jaka legła u podstaw decyzji państw europejskich – oznaczającej de facto agresję na suwerenny i uważany do niedawna za zaprzysiężony kraj – z podkreśleniem uniwersalnego i lokalnego wpływu tego wydarzenia. Problem odpowiedzialności światowych i regionalnych potęg za stabilność najbliższego otoczenia oraz dylematy związane z konsekwencjami militarnej ingerencji na obcym terytorium – lub skutkami jej zaniechania – powrócił w wystąpieniu prof. Krzysztofa Kubiaka (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) pt. „Australijska interwencja na Wyspach Salomona 2003-2007”.

Refleksja nad strategiczną i ideologiczną spójnością tworzyła wspólny mianownik dla całej grupy wystąpień. Głównym przedmiotem uwagi panelistów była presja wojskowa jako instrument realizacji globalnych interesów w warunkach zimnej wojny. Połączenie aspiracji uniwersalistycznych i aktywności w obszarach uchodzących za trady-

cyjne kierunki ekspansji przez cały ten okres przyświecało polityce Moskwy. Ciągłość imperialnych ambicji Rosji – tym razem w bolszewickim wcieleniu – i środki służące ich realizacji stały się obiektem zainteresowania dra Wojciecha Mazurka (Stowarzyszenie Żołnierzy i Sympatyków Niebieskich Beretów), który podjął kwestię Cieśnin Czarnomorskich w planach wojennych ZSRR po II wojnie światowej. Z ujęciem tym korespondował referat dra Roberta Rybaka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) „Zadania komponentu morskiego w operacyjno-strategicznym ćwiczeniu Marzec '68” ilustrujący znaczenie demonstracji siły i „dyplomacji kanonierek” w utrzymywaniu spójności stref wpływów.

Z referatem z pogranicza historii wojskowości i stosunków międzynarodowych wystąpił dr Przemysław Benken (IPN Szczecin), który przyjrzał się doktrynie wojennej Chińskiej Republiki Ludowej w analizach polskiej dyplomacji z lat 80.

Na konferencji poświęconej konfliktom lokalnym po 1945 r. nie mogło zabraknąć problematyki „małych wojen” w Azji i Ameryce Południowej. Justyna Przyjemaska (Akademia Marynarki Wojennej) w referacie „Kolumbijska wojna domowa 1964-2016” opisała genezę i tło polityczno-społeczne najdłuższego konfliktu współczesności. Z jej wystąpienia słuchacze mogli dowiedzieć się, w jaki sposób jeden z najbogatszych w surowce naturalne krajów Ameryki Łacińskiej na pół wieku pogрузzył się w krwawą konfrontację, której stronami są lewicowa partyzantka reprezentująca interesy pozbawionych ziemi chłopów i najbardziej zagrożonej ludności miejskiej, zwalczające ją oddziały paramilitarne na usługach właścicieli ziemskich oraz siły bezpieczeństwa. Uwzględniono zarazem specyficzne źródła przewlekłości konfliktu, w tym zwłaszcza nośność marksistowskiej ideologii jako czynnik trwałego poparcia ludności dla podziemia oraz oparcie finansowania wojny na zyskach z uprawy koki, będącej od pewnego momentu głównym źródłem utrzymania obu stron.

Do tematyki działań nieregularnych i partyzanckich odniósł się również Tadeusz Zawadzki (Wydawnictwo Tetragon) referatem „Wojna wyzwolenicza Bangladeszu marzec-grudzień 1971”. Przypomniwał on dramatyczne okoliczności secesji dawnego Pakistanu Wschodniego, którego zryw – wywołany początkowo nieudolnością rządu w zwalczaniu skutków klęski żywiołowej – stał się bezpośrednią przyczyną III wojny indyjsko-pakistańskiej. Natomiast Jarema Słowiak (Uniwersytet Jagielloński) odtworzył mało znaną historię upadku południowowietnamskiego obozu Sił Specjalnych w Lang Vei 7 lutego 1968.

Szczególnie aktualnie w kontekście proliferacji broni masowego rażenia (sukcesy programu nuklearnego Phenianu, niepewny los porozumienia z Iranem) i zaostrzenia sytuacji na Półwyspie Koreańskim zabrzmiał referat dra Zbigniewa Zielonki (Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej) „Ochrona wojsk i ludności cywilnej w warunkach użycia broni jądrowej”.

Uczestnikami i ofiarami konfliktów są nie tylko ludzie. Dr Piotr Taras z Polskiego Związku Instruktorów i Przewodników Psów Służbowych K-9 poruszył kwestię pracy tych zwierząt w szeregach armii amerykańskiej. Obok przeglądu zastosowań psów w różnych rolach (wartowników, sanitariuszy, saperów) referent omówił zagrożenia ich ho-

dowli, selekcji i treningu, problemy zaopatrzenia oraz leczenia, a także niejasny status po zakończeniu służby.

Swoistą klamrą spinającą poszczególne wątki okazał się referat płka dra Wojciecha Więcka (Akademia Sztuki Wojennej) „Taktyka wojsk lądowych we współczesnych operacjach militarnych”. Podsumowując najnowsze doświadczenia sił zbrojnych panelista podkreślił ewolucję środowiska działań bojowych, stopień ich skomplikowania oraz konieczność dostosowania umiejętności i wyposażenia żołnierzy do wymogów zmieniającego się pola walki.

Dzięki udziałowi naukowców i praktyków konferencja stała się doskonałym forum wymiany wiedzy i doświadczeń zarówno w zakresie sztuki wojennej, jak i teoretycznej myśli wojskowej. Interdyscyplinarny charakter wielu paneli sprzyjał dyskusji obfitującej w cenne spostrzeżenia. Szczególnie wartościowym dorobkiem konferencji jawi się wyjście poza utarty schemat i zaprezentowanie spojrzenia na działania militarne z perspektywy innej niż wyłącznie ludzka.